

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 561/2022-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Libora Duřu a Ladislava Duditřa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a maloletej sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpenej zákonnou zástupkyňou [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpených advokátom JUDr. Andrejom Garom, Štefánikova 14, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 175/2017 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 175/2017 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľke **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Maloletej sťažovateľke **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie v sume **1 000 eur**, ktoré **j e** jej Okresný súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresnému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 25 P 175/2017 konal bez zbytočných prieťahov.
5. Okresný súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľkám trovy konania v sume **781,56 eur** a zaplatiť ich právnenmu zástupcovi sťažovateľiek do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
6. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka a maloletá sťažovateľka označené v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 8. júna 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto nálezu. Sťažovateľky navrhujú uloženie príkazu okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov a súčasne požadujú priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume každej po 3 000 eur, ako aj náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej priložených, ako aj z vlastných zistení ústavného súdu vyplýva:

- Sťažovateľka doručila okresnému súdu 31. júla 2017 návrh na úpravu výkonu práv a povinností k maloletej sťažovateľke, ktorým požadovala jej zverenie do svojej osobnej starostlivosti, ako aj uloženie povinnosti otcovi maloletej sťažovateľky prispievať na jej výživu sumou 250 eur. Súčasne požadovala úpravu styku otca s maloletou sťažovateľkou, ako aj určenie, že zastupuje maloletú sťažovateľku a spravuje jej majetok.

- Dňa 11. augusta 2017 bol Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava ustanovený za kolízneho opatrovníka. Následne 24. augusta 2017 boli účastníkom konania doručované rozhodnutie o ustanovení kolízneho opatrovníka, ako aj návrh sťažovateľky na vyjadrenie. Kolízny opatrovník sa k návrhu vyjadril podaním doručeným 7. septembra 2017.

- Okresná prokuratúra Bratislava IV (ďalej len „okresná prokuratúra“) oznámila okresnému súdu 31. augusta 2017 vstup do napadnutého konania podľa § 13 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“).

- Sťažovateľka doručila 18. septembra 2017 doplnenie návrhu. Otec maloletej sa k návrhu vyjadril podaním doručeným 12. októbra 2017.

- Dňa 13. novembra 2017 bol nariadený termín pojednávania na 4. január 2018 a súčasne boli účastníkom konania zasielané vzájomné vyjadrenia a výzvy na zaujatie stanoviska k nim.

- Otec doručil 21. decembra 2017 návrh rodičovskej dohody a mediačnú správu o výsledku mediačného konania.

- Dňa 4. januára 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 15. marec 2018. Zároveň boli 12. januára 2018 vyzvaní kolízny opatrovník na prešetrenie pomerov v rodine otca a psychológ na predloženie správy o výsledku zrealizovanej terapie rodičov maloletej sťažovateľky. Obvodné oddelenie Policajného zboru Bratislava IV bolo požiadané o podanie informácií o stave trestných oznámení podávaných sťažovateľkou na otca a ošetrujúci lekár bol požiadany o predloženie správy o zdravotnom stave maloletej sťažovateľky. Obvodné oddelenie Policajného zboru Bratislava IV doručilo vyžiadanú správu 18. januára 2018. Ošetrujúci lekár doručil správu o zdravotnom stave maloletej sťažovateľky 23. januára 2018. Kolízny opatrovník doručil správu

z prešetrenia rodiny otca 12. marca 2018 a správu z prešetrenia rodiny sťažovateľky 14. marca 2018.

- Sťažovateľka predložila okresnému súdu požadované listiny 1. marca 2018. Dňa 14. marca 2018 kolízny opatrovník doručil správu z referátu poradensko-psychologických služieb.

- Dňa 15. marca 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito. Zároveň bola stanovená lehota 20 dní na založenie potvrdení o zdravotnom stave oboch rodičov od psychiatrov so zameraním na problematiku týkajúcu sa starostlivosti o maloletú sťažovateľku. Potvrdenia o zdravotnom stave boli doručené sťažovateľkou 4. apríla 2018 a otcom 5. apríla 2018.

- Uznesením okresného súdu č. k. 25 P 175/2017-156 z 19. júna 2018 (ďalej len „uznesenie z 19. júna 2018“) bolo nariadené znalecké dokazovanie z odboru psychológie a súdnemu znalcovi Mgr. Martinovi Balkovi bola uložená úloha v lehote 30 dní od prevzatia spisu vypracovať znalecký posudok k otázke, či a v akých intervaloch sa môže otec stretávať s maloletou sťažovateľkou. Zároveň bola rodičom maloletej sťažovateľky uložená povinnosť, aby sa na výzvu súdneho znalca k nemu ustanovili s maloletou sťažovateľkou a podrobili sa vyšetreniu a poskytli súdnemu znalcovi podklady potrebné na riadne vypracovanie znaleckého posudku. Predmetným uznesením okresného súdu bola zároveň otcovi uložená povinnosť zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania v sume 500 eur.

- Dňa 14. júla 2018 podal otec proti uzneseniu okresného súdu z 19. júna 2018 námietku, pričom požadoval upustenie od znaleckého dokazovania z dôvodu nedostatočného odôvodnenia potreby dokazovania, a zároveň podal námietku zaujatosti proti osobe ustanoveného súdneho znalca. Dňa 20. júla 2018 ustanovený súdny znalec okresnému súdu oznámil odmietnutie vypracovania znaleckého posudku z dôvodu pracovnej vytáženosti.

- Okresný súd následne uznesením č. k. 25 P 175/2017-174 z 25. júla 2018 zmenil uznesenie z 19. júna 2018 a nariadil vykonať znalecké dokazovanie súdnemu znalcovi PhDr. Františkovi Valúchovi a zároveň námietku otca proti osobe ustanoveného súdneho znalca Mgr. Martina Balka zamietol. V ostatných častiach zostalo predchádzajúce uznesenie z 19. júna 2018 nezmenené (ďalej aj „uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania“).

- Dňa 12. augusta 2018 podal otec návrh na nariadenie neodkladného opatrenia na úpravu styku s maloletou sťažovateľkou na čas do právoplatného rozhodnutia v merite veci. Okresný súd následne 15. augusta 2018 doručoval návrh otca ostatným účastníkom konania. Sťažovateľka doručila okresnému súdu vyjadrenie k návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia 17. augusta 2018.

- Dňa 21. augusta 2018 požiadal otec o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.

- Okresný súd uznesením č. k. 25 P 175/2017-256 z 11. septembra 2018 návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Proti predmetnému uzneseniu okresného súdu podal otec 3. októbra 2018 odvolanie, ktoré bolo následne doručované 10. októbra 2018 na vyjadrenie účastníkom konania. Dňa 11. októbra 2018 bol spis predložený Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) na rozhodnutie o odvolaní, ktorý uznesením č. k. 11 CoP 462/2018-295 zo 14. novembra 2018 odvolanie otca odmietol, keďže bolo podané po uplynutí zákonom stanovenej lehoty.

- Dňa 4. decembra 2018 predložila sťažovateľka okresnému súdu správu o aktuálnej situácii v rodine a o priebehu realizácie styku otca s maloletou sťažovateľkou, ktorá podľa jej názoru odôvodňuje nemožnosť realizácie styku podľa právoplatného a vykonateľného neodkladného opatrenia nariadeného uznesením okresného súdu č. k. 13 P 142/2017-64 z 13. júla 2017 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 11 CoP 415/2017-109 z 5. októbra 2017, a súčasne žiadala o zváženie možnosti vydať neodkladné opatrenie o zákaze stretávania sa otca s maloletou sťažovateľkou.
- Okresný súd uznesením č. k. 25 P 175/2017-317 z 3. januára 2019 nepriznal otcovi oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a uznesením č. k. 25 P 175/2017-319 z 3. januára 2019 rozhodol, že konanie o vydanie neodkladného opatrenia na podnet sťažovateľky nezačína.
- Spis bol súdnemu znalcovi predložený na základe pokynu vyššieho súdneho úradníka zo 7. januára 2019. Súdny znalec požiadal okresný súd 7. marca 2019 o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku na 120 dní od prevzatia spisu z dôvodu pracovnej zaťaženia.
- Doplniacim uznesením okresného súdu č. k. 25 P 175/2017-325 z 18. apríla 2019 bolo doplnené rozhodnutie o nariadení znaleckého dokazovania o uloženie úlohy súdnemu znalcovi vypracovať a podať znalecký posudok v súvislosti s otázkami vzťahu maloletej sťažovateľky k starej matke z otcovej strany, ako aj úpravy styku medzi nimi. Proti doplniaciemu uzneseniu okresného súdu z 18. apríla 2019 podal otec 22. mája 2019 sťažnosť.
- Okresný súd vyzval 24. júna 2019 súdneho znalca na oznámenie štádia, v ktorom sa nachádza znalecké dokazovanie. Súdny znalec si zásielku v odbernej lehote neprevzal. Dňa 24. júla 2019 podala sťažovateľka proti uzneseniu okresného súdu o nariadení znaleckého dokazovania, ako aj proti osobe súdneho znalca námietky, pričom požiadala o ustanovenie nového súdneho znalca.
- Námietky sťažovateľky boli 2. augusta 2019 zasielané na vyjadrenie súdnemu znalcovi a otcovi. Otec sa k námietkam vyjadril podaním 19. augusta 2019. Súdny znalec na námietky sťažovateľky reagoval podaním 20. septembra 2019, v ktorom zvýraznil, že sťažovateľka prestala so súdnym znalcom spolupracovať od 8. júla 2019, keď bola prítomná na vyšetrení maloletej sťažovateľky. Na ďalší telefonický termín sa nedostavila a ani neospravedlnila, pričom nereagovala ani na ďalšie telefonáty a neprevzala si doporučenú zásielku, ktorej obsahom bolo predvolanie na vyšetrenie v rámci znaleckého dokazovania. V závere súdny znalec prezentoval svoj názor, že sťažovateľka svojím konaním marí znalecké dokazovanie, a súčasne požiadal o súčinnosť pri prebiehajúcom znaleckom dokazovaní na účely obnovy spolupráce sťažovateľky so súdnym znalcom. Námietky zaujatosti boli 2. októbra 2019 doručované na vyjadrenie kolíznemu opatrovníkovi. Otec sa k námietkam sťažovateľky proti súdnemu znalcovi vyjadril podaním 4. októbra 2019.
- Okresný súd sťažovateľku 25. októbra 2019 informoval, že nebude na námietky proti súdnemu znalcovi z 24. júla 2019 prihliadať, keďže neobsahujú požadované náležitosti podľa § 52 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Súčasne bola sťažovateľka požiadaná pod hrozbou uloženia pokuty podľa § 102 ods. 1 písm. a) CSP, aby splnila svoju povinnosť, ktorá jej bola uložená rozhodnutím okresného súdu o nariadení znaleckého dokazovania, a aby poskytla súdnemu znalcovi požadovanú súčinnosť.
- Okresný súd 10. februára 2020 kontaktoval súdneho znalca na účely zistenia, v akom štádiu sa nachádza znalecké dokazovanie. Súdny znalec okresný súd informoval, že na 17. február 2020 je

nariadený termín výsluchu maloletej sťažovateľky s tým, že sťažovateľka má umožniť otcovi doviest' maloletú sťažovateľku na výsluch a umožniť výsluch len za prítomnosti otca. V prípade nespolupráce sťažovateľky predloží súdny znalec znalecký posudok a vráti spis okresnému súdu.

- Dňa 25. mája 2020 sa okresný súd dopytoval súdneho znalca na stav znaleckého dokazovania. Súdny znalec informoval, že sťažovateľka sa s maloletou sťažovateľkou na výsluch nedostavili z dôvodu choroby maloletej sťažovateľky, pričom stará matka a maloletá sťažovateľka budú volané na najbližší termín na účely znaleckého dokazovania.

- Znalecký posudok bol okresnému súdu doručený 17. augusta 2020. Súdny znalec v ňom konštatoval, že sa k otázke vzťahu maloletej sťažovateľky k starej matke nevie vyjadriť z dôvodu, že sťažovateľka znemožnila súdnemu znalcovi preskúmať vzájomné interakcie maloletej sťažovateľky so starou matkou tým, že neprevzala doporučenú zásielku s predvolaním maloletej sťažovateľky k súdnemu znalcovi.

- Uznesením okresného súdu č. k. 25 P 175/2017-470 z 20. augusta 2020 bolo súdnemu znalcovi priznané znalečné. Okresný súd následne doručoval znalecký posudok 3. septembra 2020 účastníkom konania na vyjadrenie. Sťažovateľka sa k znaleckému posudku vyjadrila 18. septembra 2020. Okresná prokuratúra zaslala svoje vyjadrenie 16. septembra 2020 a kolízny opatrovník sa vyjadril podaním 23. septembra 2020. Dňa 19. októbra 2020 bol daný pokyn na vzájomné doručovanie vyjadrení k znaleckému posudku. Dňa 8. februára 2021 si okresný súd od účastníkov konania vyžiadal listinné dôkazy.

- Dňa 19. apríla 2021 sťažovateľka predložila dôkazy s vyjadrením, ktoré bolo následne doručované 23. apríla 2021 na vyjadrenie ostatným účastníkom konania.

- Dňa 6. mája 2021 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 9. september 2021. Rodičom maloletej sťažovateľky bola uložená povinnosť predložiť potvrdenia o aktuálnom príjme a rozpis výdavkov maloletej sťažovateľky. Dňa 11. mája 2021 bolo predškolské zariadenie, ktoré je navštevované maloletou sťažovateľkou, vyzvané na predloženie správy. Dňa 4. augusta 2021 bolo občianske združenie požiadané o správu o absolvovaní psychologického poradenstva na základe neodkladného opatrenia, ktoré bolo nariadené v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 56 Em 8/2018. Správa predškolského zariadenia bola súdu doručená 2. júna 2021 a následne doručovaná na vyjadrenie účastníkom konania 8. októbra 2021. Dňa 8. októbra 2021 vykonal okresný súd dopyt na Daňovom úrade Trnava, ktorý reagoval podaním 18. októbra 2021.

- Súdny znalec doručil 14. mája 2021 informáciu o tom, že sa pojednávania nariadeného na 6. máj 2021 nemohol zúčastniť z dôvodu, že sa o ňom dozvedel po tom, ako prebehlo. Zároveň informoval, že od 14. septembra 2021 nebude vykonávať súdnoznaleckú činnosť.

- Otec doručil 8. septembra 2021 žiadosť o odročenie pojednávania z dôvodu choroby, ktorej prílohou bolo potvrdenie o jeho zdravotnom stave. Na podklade uvedeného okresný súd odročil pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 9. septembra 2021, na 15. december 2021.

- Občianske združenie bolo 15. novembra 2021 vyzvané na podanie informácie o realizácii styku otca s maloletou sťažovateľkou v zmysle nariadeného neodkladného opatrenia (konanie vedené pod sp. zn. 56 Em 8/2018).

- Dňa 18. októbra 2021 bol zrušený termín pojednávania nariadeného na 15. december 2021 z dôvodu hospodárnosti konania, keďže občianske združenie nedoručilo okresnému súdu na výzvu vyžiadajú správu. Dňa 13. decembra 2021 bol nariadený nový termín pojednávania na 9. február 2022.

- Občianske združenie doručilo okresnému súdu 15. decembra 2021 správu o priebehu práce s rodinou za mesiac máj 2021, ktorá bola následne doručovaná na vyjadrenie účastníkom konania.

- Dňa 9. februára 2022 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito. V napadnutom konaní bolo konštatované, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 56 Em 8/2018 bude nariadené nové neodkladné opatrenie, ktorým sa bude pokračovať v sociálno-psychologickom poradenstve tak, aby došlo k stretnutiam maloletej sťažovateľky s otcom v zmysle odporúčaní občianskeho združenia, v rámci ktorého poradenstvo aktuálne prebieha.

- Dňa 16. marca 2022 sťažovateľka doručila návrh na zrušenie neodkladného opatrenia nariadeného na základe uznesenia okresného súdu č. k. 13 P 142/2017-64 z 13. júla 2017 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 11 CoP 415/2017-109 z 5. októbra 2017 a súčasne navrhla vydať neodkladné opatrenie, ktorým sa otcovi uloží povinnosť prispievať na výživu maloletej sťažovateľky sumou 300 eur mesačne. Návrhy sťažovateľky boli následne 22. marca 2022 doručované účastníkom konania na vyjadrenie. Okresná prokuratúra sa k návrhom vyjadrila podaním 29. marca 2022. Otec sa k návrhom vyjadril podaním 11. apríla 2022, ktorým sám navrhol nariadenie neodkladného opatrenia. Okresný súd uznesením č. k. 25 P 175/2017-693 z 21. apríla 2022 nariadil neodkladné opatrenie, ktorým otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletej sťažovateľky sumou 150 eur a vo zvyšnej časti návrh zamietol, súčasne návrh sťažovateľky na zrušenie neodkladného opatrenia nariadeného na základe uznesenia okresného súdu č. k. 13 P 142/2017-64 z 13. júla 2017 v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 11 CoP 415/2017-109 z 5. októbra 2017 zamietol a návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol.

- Dňa 26. mája 2022 bolo doručené vyjadrenie sťažovateľky, ktoré bolo následne 17. júna 2022 doručované účastníkom konania. Dňa 27. septembra 2022 bol nariadený výsluch maloletej sťažovateľky na 8. december 2022, ktorý sa neuskutočnil pre zdravotné dôvody na strane sťažovateľky. Následne boli nariadené výsluch maloletej na 16. február 2023 a pojednávanie na 9. marec 2023.

3. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 561/2022-17 z 8. novembra 2022 bola ústavná sťažnosť sťažovateľiek prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Argumentácia sťažovateľiek

4. Sťažovateľky atakujú postup okresného súdu v napadnutom konaní, pričom zdôrazňujú existenciu zbytočných prietahov s prihliadnutím na charakter prejednávanej veci – poručenské konanie, ako aj na celkovú dĺžku konania presahujúceho obdobie 5 rokov. Uvádzajú, že prvoinštančný súd do dňa podania ústavnej sťažnosti meritórne nerozhodol. Poručenské konania pritom patria do kategórie vecí, v ktorých sa vyžaduje konanie s výnimočnou rýchlosťou.

5. V konkrétnostiach sťažovateľky poukazujú na prieťahy v súvislosti s nariadeným znaleckým dokazovaním z dôvodu, že vypracovanie znaleckého posudku trvalo 2 roky, a to aj napriek uloženej povinnosti súdnemu znalcovi podať znalecký posudok do 30 dní od prevzatia spisovej dokumentácie. Sťažovateľky pritom nemajú vedomosť o tom, či okresný súd súdneho znalca urgoval, či a na základe akých dôvodov mu predĺžil lehotu na vypracovanie znaleckého posudku, prípadne či proti nemu uplatnil sankčné mechanizmy na zabezpečenie plynulosti konania.

6. V ďalšom sťažovateľky namietajú neprimerané obdobia medzi jednotlivými pojednávaniami, ako aj odročovanie pojednávania na neurčito. Ide pritom o konanie, ktoré predstavuje bežnú agendu všeobecných súdov, pričom medzi rodičmi nie je v zásade vážny spor týkajúci sa zverenia maloletej sťažovateľky do osobnej starostlivosti. Predmetom spornosti je tak len suma výživného a úprava styku otca s maloletou sťažovateľkou. Procesný postup okresného súdu s poukazom na vykonané dokazovanie na pojednávaní možno charakterizovať ako neefektívny, zdĺhavý a nesústreďený.

7. Podľa sťažovateľiek vec, ktorá je predmetom rozhodovania v napadnutom konaní, patrí do štandardnej a početnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov.

8. V súvislosti s kritériom správania účastníka konania sťažovateľky uvádzajú, že nie je žiadna významná okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na ich ťarchu.

9. V kontexte samotného postupu okresného súdu je podľa sťažovateľiek potrebné zohľadniť požiadavku výnimočnej rýchlosti konania. Okresný súd nezvolil procesný postup smerujúci k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľky nachádzajú.

10. Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia sťažovateľky odôvodňujú stavom pretrvávajúcej právnej neistoty.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

11. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie sa k nej na podklade výzvy ústavného súdu z 15. novembra 2022 vyjadril prípisom č. k. 1SprV/108/2022 z 12. decembra 2022 predseda okresného súdu. Prílohou prípisu bolo stanovisko zákonného sudcu, ktorý uviedol chronologický prehľad úkonov vykonaných v napadnutom konaní, ktorý sa v podstatnom zhoduje so skutočnosťami, ktoré sú uvedené v bode I tohto nálezu.

12. Zákonný sudca zdôraznil s ohľadom na prehľad vykonaných úkonov, že postup okresného súdu nie je poznačený zbytočnými prieťahmi. K námietke sťažovateľky týkajúcej sa dlhého obdobia, počas ktorého bolo znalecké dokazovanie vykonávané, zákonný sudca poukázal opätovne na prehľad procesných úkonov vykonávaných vo veci po nariadení znaleckého dokazovania, ktoré predĺžili proces znaleckého dokazovania. Uviedol, že po rozhodnutí o všetkých procesných návrhoch rodičov bol súdny spis 28. januára 2019 doručený súdnemu znalcovi, ktorý 7. marca 2019 požiadal o predĺženie lehoty z dôvodu zaťaženia. Následne došlo k rozšíreniu znaleckého dokazovania o osobu starej matky maloletej sťažovateľky. Akcentoval aj skutočnosť, že sťažovateľka prestala spolupracovať so súdnym znalcom od 8. júla 2019, keď bola prítomná na vyšetrení s maloletou sťažovateľkou, pričom na ďalší dohodnutý termín v auguste 2019 sa už

nedostavila, pričom na ďalšie telefonáty následne už nereagovala. Doporučenú zásielku s predvolaním na termín vyšetrenia na adrese bydliska sťažovateľka neprevzala a kuriérovi, ktorý jej chcel zásielku osobne doručiť, oznámila, že si ju preberie na pošte, pričom si ju neprevzala. Súdny znalec pritom okresnému súdu oznámil, že pre dokončenie znaleckého posudku bolo potrebné vyšetriť vzájomné interakcie medzi otcom a maloletou sťažovateľkou. Odkedy sa matka dozvedela požiadavku súdneho znalca, aby umožnila stretnutie maloletej sťažovateľky s otcom bez jej prítomnosti, prestala komunikovať. Z uvedeného súdny znalec vyvodil, že sťažovateľka mári znalecké dokazovanie, a požiadala okresný súd o zabezpečenie spolupráce sťažovateľky so súdnym znalcom. Následne okresný súd sťažovateľku zaviazal povinnosťou, aby pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty súdnemu znalcovi poskytla súčinnosť. Vzhľadom na už uvedené procesné úkony zákonný sudca konštatoval, že dĺžku znaleckého dokazovania výrazne ovplyvnili rodičia maloletej, a to vlastným konaním, keď podanými procesnými návrhmi, námietkami proti súdnemu znalcovi a sťažnosťami spôsobili, že aj o týchto bolo potrebné najskôr rozhodnúť. Sťažovateľka zároveň nerešpektovaním pokynov súdneho znalca, keď mu odmietala poskytnúť potrebnú súčinnosť, znemožňovala súdnemu znalcovi dokončiť znalecké dokazovanie, čím bezpochyby dochádzalo k predlžovaniu znaleckého dokazovania.

13. Zákonný sudca zároveň poukázal na konanie tých istých účastníkov vedené tamojším súdom vo veci výkonu rozhodnutia, v ktorom bolo uznesením č. k. 56 Em 8/2018-269 z 2. februára 2021 nariadené výchovné opatrenie a rodičom maloletej sťažovateľky uložená povinnosť podrobiť sa psychologickému poradenstvu v občianskom združení. Dňa 12. mája 2022 okresný súd opätovne nariadil výchovné opatrenie a uložil im povinnosť podrobiť sa sociálno-psychologickému poradenstvu v organizácii Úsmev ako dar. V oboch prípadoch boli výchovné opatrenia nariadené na účely obnovenia vzťahu maloletej sťažovateľky s otcom a realizácie vzájomných stretnutí. Keďže je zjavné, že styk otca s maloletou sťažovateľkou neprebíha, pričom ich vzájomný vzťah je narušený, okresný súd si vyžiadal od organizácie Úsmev ako dar 10. novembra 2022 predloženie správy, ako prebieha realizácia výchovného opatrenia. Podľa zákonného sudcu pre rozhodnutie v napadnutom konaní sú dôležité skutočnosti zistené práve pri realizácii sociálno-psychologického poradenstva organizáciou Úsmev ako dar.

14. K námietke väčších časových odstupov medzi jednotlivými pojednávaniami zákonný sudca poukázal na skutočnosť, že do oddelenia P bol pridelený ako zákonný sudca od 1. mája 2020, pričom ako zákonnému sudcovi mu bolo pridelených vyše 200 nerozhodnutých poručenských vecí okrem ďalších obchodných a civilných vecí. Z uvedeného dôvodu nie je kapacitne reálne možné vyhovieť každému a nariadiť pojednávanie v krátkej lehote. K odročeniu pojednávania nariadeného na 9. február 2022 došlo z dôvodu vykonávania nariadeného výchovného opatrenia v inom konaní vedenom medzi tými istými účastníkmi, pričom v rámci rozhodovania v napadnutom konaní je dôležité vyhodnotiť práve výsledky tohto výchovného opatrenia.

15. Vzhľadom na už uvedené prezentoval zákonný sudca názor, že k porušeniu základného práva sťažovateľiek nedošlo, pričom okresný súd konal plynulo.

III.2. Replika sťažovateľiek:

16. V replike k vyjadreniu okresného súdu doručenej ústavnému súdu 19. decembra 2022 sťažovateľky zdôrazňujú, že prehľad procesných úkonov nedovoľuje prijať záver o neexistencii

zbytočných prietáhov v napadnutom konaní. V tomto kontexte zdôrazňujú, že na podanej ústavnej sťažnosti trvajú.

17. V konkrétnostiach dôvodí, že okresný súd nariadil znalecké dokazovanie 19. júna 2018 u súdneho znalca Mgr. Balka, pričom „*kapacity a časové možnosti si súd vopred zjavne vôbec nepreveril.*“. Aj následná zmena v osobe súdneho znalca bola vykonaná bez preverenia časových a kapacitných možností. Žiadosť súdneho znalca o predĺženie lehoty na 120 dní prišla okresnému súdu až 7. marca 2019. K predloženiu spisu došlo po opakovaných urgenciách matky až 28. januára 2019, teda po 7 mesiacoch od nariadenia znaleckého dokazovania. Napriek tomu, že súdny znalec sám požiadala o predĺženie lehoty na 120 dní, v ktorej znalecký posudok vyhotoví (máj 2019), prvýkrát pozval rodičov na znalecké dokazovanie až v júni 2019. Účelom nariadeného znaleckého dokazovania bolo získať odborné poznatky na rozhodnutie vo veci samej, avšak od doručenia znaleckého posudku uplynulo 2 a pol roka, počas ktorých okresný súd nerozhodol.

18. Sťažovateľka odmieta postup okresného súdu, ktorým sa tento snaží svoju vlastnú neefektívnu činnosť ospravedlniť otočením zodpovednosti voči nej. V tejto súvislosti zdôrazňuje, že sa osobne zúčastňovala nariadených pojednávaní a predkladala požadované listiny. Sťažovateľka spochybňuje konštatovanie o svojej nespolupráci so súdnym znalcom. Zdôrazňuje, že sťažovateľka výhrady proti súdnemu znalcovi uplatnila bezodkladne po ich vzniku a vzhľadom na ich závažnosť nemala ďalej dôveru k osobe súdneho znalca. Navyše zdôrazňuje, že otec maloletej sťažovateľky je angažovaným prívržencom združenia tzv. vymazaných rodičov, čo súd opomenul pre komplexnosť uviesť.

19. Vzhľadom na predmet konania (poručenská vec) by okresný súd mal rozhodovať vo veci prednostne, no napadnuté konanie je vedené už viac ako 5 rokov, a to bez meritórneho rozhodnutia. Tvrdenia zákonného sudcu uvedené v bode 13 *in fine* o potrebe vyčkať na závery výchovného opatrenia nariadeného v inom konaní len podčiarkujú dôvodnosť podanej ústavnej sťažnosti. Takýmto vyčkávajúcim a krajne neefektívnym postupom okresného súdu je poznačené celé konanie, preto sa sťažovateľky obrátili na ústavný súd. Poukazujú v tomto smere na § 121 CMP, ktorý v tomto smere prichádza do úvahy v prípade zmeny pomerov v rodine, keďže umožňuje začať nové konanie o zmene rozhodnutia na návrh alebo aj *ex officio*.

20. V závere uvádzajú, že právna neistota, v ktorej sa sťažovateľky nachádzajú, komplikuje akýkoľvek posun a zlepšenie vo veci na strane otca a maloletej sťažovateľky.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

21. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľiek, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

22. Podstatou argumentácie sťažovateľiek je námietka porušenia už označených práv zaručených ústavou a dohovorom postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom je

rozhodovanie vo veci starostlivosti o maloleté deti, a to konkrétne vo veci výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu vrátane úpravy styku a výživného.

23. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

24. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

25. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 CSP a čl. 12 CMP, podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (podľa Civilného sporového poriadku), resp. účastníkov konania (podľa Civilného mimosporového poriadku) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku a Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

26. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prietáhov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

27. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

28. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že rozhodovanie o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom nemožno považovať za vec právne zložitú, keďže prameňom práva pre rozhodnutie v danej veci je predovšetkým zákon

č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý je bežne v súdnej praxi aplikovaný.

29. Z hľadiska skutkovej zložitosti prerokúvanej veci možno s prihliadnutím na konkrétne okolnosti konštatovať, že vec patrí medzi skutkovo zložitejšie, keďže ide o prípad, v ktorom účastníci konania predostreli svoje rozdielne požiadavky týkajúce sa úpravy ich práv ako rodičov k maloleťmu dieťaťu, a to predovšetkým vo vzťahu k úprave styku otca s maloletou sťažovateľkou. O skutkovej zložitosti prerokúvanej veci svedčia aj okolnosti uvádzané zákonným sudcom týkajúce sa nerealizovania styku otca s maloletou sťažovateľkou a narušenia ich vzájomných vzťahov, ako aj nutnosti nariadenia výchovného opatrenia v inom konaní totožných účastníkov konania, ktorým bola rodičom maloletej sťažovateľky uložená povinnosť podrobiť sa psychologickému poradenstvu (bod 13 tohto nálezu). O skutkovej zložitosti veci svedčí aj nutnosť nariadenia znaleckého dokazovania z dôvodu vyvrátenia prípadnej poruchy osobnosti otca, ktorá by bola pre otca prekážkou pri starostlivosti o maloletú sťažovateľku (bod 2 tohto nálezu).

30. Osobitne v prípadoch existencie rozdielnych názorových postojov rodičov maloletých detí, ako to bolo aj v tomto prípade, nadobúda dôležitosť transparentné, stabilné a jasné usporiadanie právnych pomerov k deťom, ktoré je z hľadiska budovania citových väzieb medzi deťmi a rodičmi predpokladom na vývoj normálnych prirodzených vzťahov, ale i predpokladom na zdravý vývoj samotného dieťaťa. Už uvádzané okolnosti preto odôvodňujú záver, že prerokovávaná vec je fakticky zložitejšia.

31. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na judikatúru EŠLP, v súlade s ktorou ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok *de facto* rozhodnutie o otázke predloženej súdu ešte pred samotným rozhodnutím príslušným súdom“ (k tomu pozri rozsudok EŠLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 9580/81, rozsudok z 8. 7. 1987, § 85). V rámci tejto požiadavky sa potom podstatne mení aj pohľad na posúdenie prietahov v predmetnej veci vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy (resp. právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ktorého účelom je, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli čomu prebieha súdne konanie (m. m. II. ÚS 66/02, II. ÚS 80/2010).

32. Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj v tomto prípade osobitne pri svojom rozhodovaní zohľadnil predmet a účel tohto konania, ako aj povahu a rozsah ujmy, ktorá na vzájomných vzťahoch medzi rodičmi a deťmi vzniká v dôsledku zbytočných prietahov v konaní o úprave právnych pomerov rodičov k maloletým deťom.

33. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľiek ako účastníčok napadnutého konania.

34. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní vyplýva, že sťažovateľka reagovala na výzvy a žiadosti okresného súdu v stanovených lehotách. Uplatňovanie procesných práv sťažovateľky a využívanie procesných inštitútov upravených civilným kódexom či podávanie návrhov na nariadenie neodkladných opatrení nemožno bez ďalšieho považovať za dostatočné pre

záver o tom, že sťažovateľka svojím správaním prispela k predĺženiu napadnutého konania (m. m. IV. ÚS 273/2020).

35. Postup sťažovateľky v súvislosti s nariadeným znaleckým dokazovaním však podľa ústavného súdu negatívne ovplyvnil celkovú dĺžku napadnutého konania. Na negatívne správanie sťažovateľky spôsobujúce predĺženie napadnutého konania preto ústavný súd prihliadol pri rozhodovaní o sume priznaného finančného zadostučinenia. V konkrétnostiach ústavný súd akcentuje nespolupracovanie sťažovateľky so súdnym znalcom, ktoré možno charakterizovať ako marenie znaleckého dokazovania (body 2 a 12 tohto nálezu) vyžadujúce si v záujme obnovy spolupráce sťažovateľky so súdnym znalcom výzvu na spoluprácu pod hrozbou uloženia pokuty pre nesplnenie požadovaných povinností [§ 102 ods. 1 písm. a) CSP]. Napokon obštrukcie zo strany sťažovateľky (neprevzatie doporučenej zásielky s predvolaním k súdnemu znalcovi), ako to zo samotného znaleckého posudku vyplýva, spôsobili nemožnosť súdneho znalca vyjadriť sa k otázke vzťahu maloletej sťažovateľky k starej matke.

36. Pre úplnosť ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k maloletej sťažovateľke neidentifikoval také správanie, ktorým by maloletá sťažovateľka prispela k predĺženiu napadnutého konania.

37. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

38. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní ústavný súd zistil, že postup okresného súdu bol po podaní návrhu na začatie konania v júli 2017 v zásade plynulý. Predovšetkým s prihliadnutím na predmet napadnutého konania však tento postup okresného súdu nemožno hodnotiť ako efektívny.

39. V tomto ohľade ústavný súd ďalej zdôrazňuje, že pod mimoriadnou starostlivosťou, ktorú má súd venovať konaniu týkajúcemu sa rozhodovania vo veciach maloletých, nemožno rozumieť priebežné vykonávanie procesných úkonov súdom, ale osobitnú dôležitosť v tomto type konania nadobúda predovšetkým kvalitatívna stránka týchto úkonov, ktoré by mali efektívne smerovať k transparentnému, jasnému a spravodlivému usporiadaniu pomerov účastníkov konania, keďže záujem dotknutých detí, na ktorý sa má v konaní v prvom rade prihliadať, je mať kontakt s oboma rodičmi, pokiaľ sú riadne výchovne spôsobilí, lebo aj rešpekt k právam iných je jedným z predpokladov riadnej výchovy (m. m. IV. ÚS 595/2018).

40. Ako nesústredený hodnotí ústavný súd postup okresného súdu v súvislosti s nariadeným znaleckým dokazovaním. Podľa judikatúry ústavného súdu všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzická osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje aj vo vzťahu k súdnemu znalcovi (m. m. IV. ÚS 31/05). Všeobecný súd v rozsahu svojej právomoci nesie preto zodpovednosť aj za zabezpečenie efektívneho postupu znalca pri vypracovaní znaleckého posudku (III. ÚS 111/01, III. ÚS 56/02, II. ÚS 500/2015).

41. V tomto smere ústavný súd konštatuje dôvodnosť námietky sťažovateľiek, podľa ktorej postup okresného súdu súvisiaci s nariadovaním znaleckého dokazovania nebol sústredený z dôvodu nepreverení si kapacitných a časových možností vypracovania znaleckého posudku zo strany pôvodne ustanoveného súdneho znalca (argumentácia obsiahnutá v bode 17 tohto nálezu), čo si následne vyžiadalo ustanovenie nového súdneho znalca (uznesenie okresného súdu č. k. 25 P 175/2017-174 z 25. júla 2018, ktorým bolo zmenené uznesenie okresného súdu z 19. júna 2018).

42. Z prehľadu procesných úkonov ďalej vyplýva, že aj napriek nariadeniu znaleckého dokazovania v júli 2018 došlo k predloženiu súdneho spisu súdnemu znalcovi na znalecké dokazovanie až v januári 2019. V stanovenom období (júl 2018 až január 2019) sa však postup okresného súdu zameriaval na rozhodovanie o návrhu otca na nariadenie neodkladného opatrenia, žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, ako aj o žiadosti sťažovateľky týkajúcej sa vydania neodkladného opatrenia o zákaze stretávania sa otca s maloletou sťažovateľkou, čo objektívne bránilo predloženiu spisu súdnemu znalcovi. Navyše v stanovenom období bol spis v mesiacoch október a november 2018 na krajskom súde na rozhodnutie o odvolaní.

43. Nepochybným však je, že znalecký posudok nebol v stanovenej lehote 30 dní od prevzatia spisu tak, ako to z uznesenia okresného súdu o nariadení znaleckého dokazovania vyplývalo, vypracovaný. Pracovnú zaťaženosť, ktorou súdny znalec po predložení súdneho spisu argumentoval v záujme predĺženia lehoty na vypracovanie znaleckého posudku, nemožno s prihliadnutím na judikatúru ústavného súdu považovať za takú, ktorá by bola objektívne spôsobilá vylúčiť zodpovednosť okresného súdu za predĺženie napadnutého konania (m. m. IV. ÚS 273/2020).

44. O neefektívnosti postupu súvisiaceho s vykonávaním znaleckého dokazovania svedčí aj skutočnosť, že k reálnemu vykonávaniu znaleckej činnosti došlo až v júni 2019, keď súdny znalec „*prvýkrát pozval rodičov na znalecké dokazovanie*“ (bod 17 tohto nálezu), t. j. až 5 mesiacov po predložení spisu (január 2019).

45. Napokon ako neefektívny hodnotí ústavný súd aj postup okresného súdu, ktorý napriek vedomosti o sťažovaní postupu, ktorý súvisel s nariadeným znaleckým dokazovaním, zo strany sťažovateľky nepristúpil v napadnutom konaní okrem žiadosti o spoluprácu pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty k uplatneniu ďalších procesných prostriedkov v záujme zefektívnenia znaleckého dokazovania, napríklad k uloženiu poriadkovej pokuty, čím vo svojej podstate rezignoval vo vzťahu k uloženej povinnosti vyjadriť sa k otázke vzťahu maloletej sťažovateľky k starej matke (k tomu pozri už v bode 40 tohto nálezu citovanú judikatúru ústavného súdu a bod 2 tohto nálezu a konštatovanie súdneho znalca o znemožnení preskúmať vzájomné interakcie maloletej sťažovateľky so starou matkou v dôsledku neprevzatia si doporučenej zásielky sťažovateľkou).

46. V ďalšom priebehu napadnutého konania ústavný súd zistil kratšie obdobia nečinnosti okresného súdu. V konkrétnostiach ústavný súd poukazuje na obdobie presahujúce 6 mesiacov, a to od októbra 2020, keď okresný súd doručoval vzájomné vyjadrenia k znaleckému posudku, až do mája 2021, keď sa uskutočnilo pojednávanie vo veci, ako aj na obdobie 8 mesiacov, a to od apríla 2022, keď bolo rozhodnuté o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, až do decembra 2022, keď sa mal vykonať výsluch maloletej sťažovateľky. Takýto postup okresného súdu v konaní vyžadujúcom si mimoriadnu starostlivosť nemožno hodnotiť ako efektívne smerujúci

k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania, zvlášť za situácie, že o návrhu nie je ani po viac ako 5 rokoch od jeho podania rozhodnuté ani súdom prvej inštancie.

47. Argumentáciu zákonného sudcu, ktorou v súvislosti s dlhšími časovými odstupmi medzi jednotlivými pojednávaniami poukazuje na celkovú zaťaženosť okresného súdu (bod 14 tohto nálezu), nemožno akceptovať. V uvedenej súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru (napr. I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06), podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalší počet pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v konaní a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

48. Pre úplnosť ústavný súd s prihliadnutím na citlivosť prerokovávanej veci uvádza, že najlepší záujem dieťaťa, ktorý je leitmotívom rozhodovacieho procesu týkajúceho sa maloletého zo strany ktoréhokoľvek orgánu verejnej moci, je realizovateľný len za podmienky náležitej spolupráce oboch rodičov dieťaťa. Najlepší záujem dieťaťa pritom nemožno stotožňovať so záujmom tohto rodiča dieťaťa. Ten (záujem sťažovateľky ako matky maloletej sťažovateľky nekorešpondujúci s najlepším záujmom dieťaťa) sa práve v konkrétnych okolnostiach veci prejavil sťažením postupu súvisiaceho so znaleckým dokazovaním zo strany sťažovateľky a badať ho aj v replike sťažovateľky, a to v časti, ktorou táto atakuje angažovanosť otca maloletej sťažovateľky v združení tzv. vymazaných rodičov, ktorá je sama osebe bez ďalších okolností len prejavom práva slobodne sa združovať zaručeného ústavou. Aj v týchto konkrétnych súvislostiach preto vyznieva o to naliehavejšie potreba zachovania vzájomnej úcty a rešpektu nielen medzi účastníkmi konania navzájom, ale aj vo vzťahu k súdnym či iným orgánom a subjektom podieľajúcim sa na príslušnom rozhodovacom procese, a to v záujme zaistenia transparentného, stabilného a jasného usporiadania právnych pomerov v rodine, čím sa zabezpečí zdravý vývoj samotného dieťaťa, o ktorého najlepší záujem v napadnutom konaní ide.

49. Na základe skutočností uvedených v bodoch 28 až 47 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že nesústredeným a neefektívnym postupom okresného súdu, ako aj jeho nečinnosťou bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľiek na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

50. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie vedené okresným súdom nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd požiadavke sťažovateľiek, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov, vyhovel tak, ako to je uvedené v bode 4 výrokovej časti tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

51. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.
52. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej s'ťažnosti vyhovie, môže priznať s'ťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal.
53. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).
54. Prihliadajúc na petit ústavnej s'ťažnosti, ústavný súd konštatuje, že s'ťažovateľky si uplatnili primerané finančné zadost'učinenie v sume po 3 000 eur, ktoré odôvodnili skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 10 tohto nálezu.
55. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESJP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.
56. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, prihliadajúc na jej faktickú zložitost' a berúc do úvahy nesústredenú a neefektívnu činnost' okresného súdu a celkovú dobu rozhodovania, povahu a rozsah práv s'ťažovateľiek, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre s'ťažovateľky so zdôraznením osobitosti veci starostlivosti súdu o maloletých, ktorá bola predmetom tohto konania, a vo vzťahu k s'ťažovateľke berúc do úvahy rovnako negatívny vplyv jej správania na celkovú dĺžku konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadost'učinenia s'ťažovateľke v sume 500 eur a maloletej s'ťažovateľke v sume 1 000 eur (body 2 a 3 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadost'učinenia v stanovených sumách oproti s'ťažovateľkami navrhovanej sume 3 000 eur pre každú zo nich vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej s'ťažnosti nevyhovel (bod 6 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

57. Podľa § 73 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom, ktoré vzniknú účastníkovi konania, uhrádza účastník konania.
58. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.
59. S'ťažovateľky si uplatnili náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré im vznikli v súvislosti s ich právnym zastupovaním právnym zástupcom.
60. Ústavný súd priznal s'ťažovateľkám náhradu trov konania v sume 781,56 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách

a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2022 v sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje po zohľadnení zníženia základnej sadzby tarifnej odmeny o 50 %, keďže išlo o spoločné úkony pri zastupovaní 2 osôb (§ 13 ods. 2 vyhlášky), a po navýšení sumy o daň z pridanej hodnoty sumu 781,56 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľiek rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 5 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľiek (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

VII.

61. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu